

Rondetafelgesprek Nationale Veiligheid, crisisbeheersing en brandweertzorg

Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie

Datum: 6 november 2013

Zaal: Troelstraal

Tijd: 16.30-18.30 uur

Blok 1 van 16:30 tot 17:30 uur: Veiligheidsregio's en brandweer

- A. Wolfsen, voorzitter Dagelijks Bestuur Veiligheidsberaad en voorzitter van de Veiligheidsregio Utrecht
- Dhr. S.J.M. Wevers, voorzitter van de Raad van Brandweercommandanten en voorzitter van Brandweer Nederland
- Dhr. M. Dokter, Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers
- Dhr. R. Jager, burgemeester van de gemeente Westerveld
- Dhr. J. Bernsen, GHOR Nederland

Blok 2 van 17:30 tot 18:30 uur: Organisaties

- Dhr. R. Hagen, Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid/Nederlandse Brandwonden Stichting
- Dhr. W. Hofland, European Flame Retardants Association
- Mw. F. den Ottelander, MSLGROUP Nederland

U treft hierna de binnengekomen gespreksnotities. Daarbij zij opgemerkt dat het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid ook zal spreken namens de Nederlandse Brandwonden Stichting.

Gespreksnotitie Aleid Wolfsen, voorzitter Veiligheidsberaad, ten behoeve van het rondetafelgesprek Commissie Veiligheid & Justitie, 6 november 2013

In het Veiligheidsberaad zijn de 25 voorzitters van de veiligheidsregio's verenigd. Het beraad is daarmee de koepel en belangenbehartiger van de veiligheidsregio's. Ook is het Veiligheidsberaad de gespreks- en onderhandelingspartner van de minister van Veiligheid en Justitie. De volledige eerste reactie op het rapport van de Commissie Hoekstra (hierna: de Commissie) kunt u vinden via www.veiligheidsberaad.nl Hieronder treft u ten behoeve van het Ronde Tafel Gesprek een korte samenvatting.

Veiligheidsberaad

De opvatting van de Commissie over het Veiligheidsberaad is teleurstellend. Het Veiligheidsberaad is primair verantwoordelijk voor en heeft het bestuurlijke primaat waar het gaat om de politiek-bestuurlijke en de strategische agenda van het fysieke veiligheidsdomein. Deze rol kan niet worden los gezien van de aanbevelingen van de Commissie over landelijke doelstellingen en slagkracht van het beraad. Meer slagkracht en doorzettingsmacht is nodig, maar de voorkeur is om dit onderling te regelen en niet via de wet. Kennisoverdracht is niet een rol van het Veiligheidsberaad, zoals de Commissie suggereert, maar een taak van het nieuwe Instituut Fysieke Veiligheid.

Verlengd lokaal bestuur en hybride financiering blijft intact

De veiligheidsregio's zijn georganiseerd volgens het principe van verlengd lokaal bestuur. Verlengd lokaal bestuur doet het meest recht aan de huidige kaders en wensen. Immers, de meeste rampen en crisis ontstaat lokaal en hebben maatschappelijke impact in de betreffende gemeenten. Bovendien bestaat de brandweer (hoofdbestanddeel van de veiligheidsregio) voor 75% uit vrijwilligers die lokaal gebonden zijn. Dat pleit voor een niet te grote afstand (en een niet te grote veiligheidsregio). Een eventuele verandering van de schaal van veiligheidsregio's moet vanuit de regio's zelf komen en niet via de wet worden opgelegd.

Logischerwijs vraagt dit ook om handhaving van de hybride financiering. Wie betaalt bepaalt! Het Veiligheidsberaad is wel kritisch over de huidige aansturing van veiligheidsregio's. Deze komt voornamelijk vanuit het Rijk, de invloed van gemeenteraden is klein. Dit terwijl gemeenten 90% van de veiligheidsregio's via de gemeenschappelijke regeling financieren en het Rijk (BDUR) maar 10%.

Het is echter de vraag of met de voorgestelde maatregelen van de Commissie Hoekstra (prestatiebegroting en een jaarlijks debat in de gemeenteraden), meer sturing vanuit de gemeenten bereikt wordt. Immers, dit behoort nu ook al tot de mogelijkheden. Overigens speelt dit probleem bij gemeenschappelijke regelingen in het algemeen en zou dan ook vanuit dit bredere perspectief bekeken moeten worden.

Selecte landelijke sturing vanuit het Veiligheidsberaad

De Commissie stelt voor om de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR) te oormerken. Op dit moment wordt op verzoek van het Veiligheidsberaad een werkbudget uitgewerkt, dat op 13 december 2013 aan het Veiligheidsberaad wordt voorgelegd. Op deze wijze ontstaat centrale sturing op landelijke thema's zonder dat daarvoor een wetswijziging of extra aanwijzingen van de minister nodig zijn.

Sturen op effecten in plaats van organisatie-eisen

Zowel de Inspectie van VenJ, het WODC als de commissie Hoekstra spreken van te gedetailleerde wetgeving. Het Veiligheidsberaad is het hier hartgrondig mee eens. Met name de huidige opkomsttijden van de brandweer dekken de lading niet. Op dit moment loopt het project RemBrand fase 2 in opdracht van het Veiligheidsberaad. Het eindresultaat biedt meer indicatoren dan alleen de opkomsttijden en daarom een prima alternatief voor de huidige manier van afrekenen.

Directeur Veiligheidsregio

De vrijheid om functies naar eigen regionaal inzicht te combineren moet behouden blijven. Een aantal veiligheidsregio's werkt met roulerend voorzitterschap van de veiligheidsdirectie. Daarnaast is in een aantal regio's de functie van algemeen directeur gecombineerd met de functie regionaal commandant of directeur publieke gezondheid. Het Veiligheidsberaad onderstreept het belang van verankering van de positie van de directeuren en coördinerend functionarissen, maar heeft nog geen standpunt ingenomen over hoe dit precies moet gebeuren.

Commissaris van de Koning

De doorzettingmacht bij een crisis is neergelegd bij de voorzitter veiligheidsregio, het Veiligheidsberaad vindt dit zo moet blijven. Bij een grensoverschrijdende crisis houdt het Veiligheidsberaad vast aan de lijn zoals die is uitgezet in het rapport *Eenheid in verscheidenheid*: de voorzitter van de bronregio heeft de regie, zonder daarbij in de bevoegdheid van andere voorzitters te treden. Bij een landgrensoverschrijdende crisis hoort ook de voorzitter van de bronregio in positie gebracht te worden. Verder draagt de door de Commissie genoemde grotere rol van de commissaris van de Koning niet bij aan het versterken van de democratische legitimatie.

Informatievoorziening en meldkamer

Het Veiligheidsberaad ondersteunt de adviezen van de Commissie op dit punt. Wij zijn al geruime tijd voorstander van het brengen van landelijke basisvoorzieningen onder centraal beheer van het Rijk. Uiteraard met behoud van invloed van alle betrokken disciplines, waaronder brandweer en GHOR. Met betrekking tot de aansluiting van de LMO op de regionale processen vindt ook het Veiligheidsberaad dat dit aandacht verdient. Dat informatie- en communicatievoorzieningen volgens de Commissie een landelijke prioriteit moeten zijn, kan worden toegejuicht.

Inbreng t.b.v. rondetafelgesprek Vaste Kamercommissie VenJ

Brandweer Nederland is het samenwerkingsverband van alle brandweerkorpsen in Nederland, onder leiding van de Raad van Brandweercommandanten. Wij staan voor 32.000 brandweermensen die zich met hart en ziel inzetten voor hun medemens en werken aan een brandveilige samenleving. Onze inzet: minder branden, minder slachtoffers, minder schade.

Inleiding

Deze gespreksnotitie bevat (achtergrond)informatie over thema's die de Raad van Brandweercommandanten graag met u wil delen ten behoeve van uw voorbereiding op het rondetafelgesprek van 6 november 2013 en het Algemeen Overleg van 28 november 2013. Eerst geven wij een korte reactie op het advies van de commissie Hoekstra. Vervolgens beschouwen wij het thema Brandveiligheid in een brede context en gaan wij in op de thematiek rond opkomsttijden van de brandweer.

Rapport Evaluatiecommissie Wet Veiligheidsregio's (commissie Hoekstra)

De minister van VenJ heeft op 24 september 2013 het rapport van de commissie Hoekstra aan de Tweede Kamer aangeboden. De Raad van Brandweercommandanten is positief over het voornemen van de minister om vooral tot praktische en pragmatische verbeteringen te komen door aanpassing van lagere regelgeving (de AMvB's zoals het Besluit Veiligheidsregio's) of praktische oplossingen.

Deze aanpak sluit aan bij de realisatie van de fundamentele vernieuwing van de brandweezorg op basis van de visie "Brandweer over morgen". Deze visie is gericht op het vergroten van het maatschappelijk rendement van de brandweer en het versterken van haar vermogen om te opereren als partner in continuïteit. Begrippen zoals eigen verantwoordelijkheid voor brandveiligheid, het vergroten van het veiligheidsbewustzijn, proactief denken en handelen, zelfredzaamheid en innovatie staan hierbij centraal. Ook in het AO Nationale Veiligheid d.d. 12 december 2012 hebben leden van uw Kamercommissie al in positieve zin naar deze visie verwezen. De brandweer in Nederland verzet reeds veel werk in deze lijn, zoals de vorming van één landelijk opleidings- en kennisinstituut, evaluaties van incidenten door leerarena's, de ontwikkeling van (veiliger) inzetmethoden en niet op de laatste plaats: initiatieven in het kader van Brandveilig leven. Ook vindt de regionalisering van de brandweer en de vorming van de Landelijke Meldkamerorganisatie plaats. En tijdens de 'verbouwing' houden onze brandweermensen de winkel draaiende. Dat vraagt veel van onze mensen en organisatie. Een prestatie waar wij trots op zijn.

De evaluatiecommissie constateert verbeterpunten op het gebied van brandveiligheid en opkomsttijden. Hieronder gaan wij daar nader op in.

Brandveiligheid in een brede context

De commissie Hoekstra constateert dat de afbakening van taken van verschillende instanties voor wat betreft preventie (o.a. brandveiligheid, fysieke veiligheid in de industrie, externe veiligheid, waterveiligheid en evenementen) concretisering behoeft. Duidelijk moet worden welke instantie welke taak uitvoert en hoe die taken op elkaar aansluiten. Voorts stelt de commissie: *"Het verdient aanbeveling wettelijk vast te leggen dat de veiligheidsregio's hun expertise op het gebied van fysieke en industriële veiligheid beschikbaar stellen, in de vorm van een adviesplicht in de procedure bij vergunningverlening aan risicovolle bedrijven, inrichtingen en objecten"*.

De Raad van Brandweercommandanten is groot voorstander van een adequate wettelijke borging van risicobeheersing. Een wettelijke verankering van betrokkenheid van de brandweer aan de voorkant van de veiligheidsketen (proactie, preventie) - bijvoorbeeld door een adviesrol - achten wij noodzakelijk voor een integrale benadering van brandveiligheid, het gesloten houden van de veiligheidsketen en een transparante afweging van belangen door het bevoegd gezag. Wij lichten dit nader toe.

Ontwikkelingen in het omgevingsrecht

Er vinden momenteel diverse ontwikkelingen in het omgevingsrecht plaats, die de brandweer / veiligheidsregio raken. Het betreft de introductie van de Omgevingswet, de introductie van private kwaliteitsborging in de bouw en de inrichting van regionale uitvoeringsdiensten (RUD's en Brzo-RUD's). Met name de nieuwe Omgevingswet en de private kwaliteitsborging dreigen een negatieve invloed op de brandveiligheid in Nederland te hebben.

Het nieuwe omgevingsrecht beoogt zorg te dragen voor een eenvoudiger en integrale afweging en besluitvorming rond het ontwerp van de fysieke leefomgeving, de inrichting en het gebruik ervan.

De voorgenomen stelselwijziging *raakt vrijwel alle facetten van de brandweezorg* en daarmee de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de colleges van burgemeester en wethouders. Daarom gaat deze thematiek - naast de vaste Kamercommissies van Infrastructuur & Milieu en Wonen en Rijkdienst - ook uw vaste Kamercommissie aan.

Introductie Omgevingswet: De Omgevingswet betreft één nieuwe integrale wet waarmee het Kabinet besluitvorming over met name ruimtelijk relevante ontwikkelingen wil vergemakkelijken, en gaat o.a. over ruimte, bouwen, water, milieu en infrastructuur. De nieuwe wet heeft “een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en goede omgevingskwaliteit” als één van zijn hoofddoelstellingen. De Raad van Brandweercommandanten constateert echter dat veiligheid nauwelijks een plek heeft in de conceptversie van de nieuwe wet. Onze zorgen en aandacht in de media hieromtrent hebben geleid tot Kamervragen (Verhoeven, D66, okt. 2013). De Raad van Brandweercommandanten vindt de antwoorden van de minister van IenM (in afstemming met de minister voor Wonen en Rijksdienst en Veiligheid en Justitie) teleurstellend: ze geven blijk van onvoldoende besef dat de samenhang tussen de schakels van de veiligheidsketen - en dus het integrale karakter van de brandweezorg - van groot belang is. In de beantwoording wordt de brandweer namelijk enkel als een repressieve organisatie gezien; het lijkt alsof blussen beter is dan voorkomen. Wij zijn van mening dat veiligheid al in de initiatieffase van een ontwikkeling dient te worden beschouwd. Het vroegtijdig meewegen levert naast een betere kwaliteit van de leefomgeving ook tijdswinst en minder kosten voor een (project)ontwikkelaar of eigenaar op, omdat de ruimtelijke (en bestuurlijke) gevolgen van veiligheid tijdig gesignaleerd zijn en niet pas bij finale besluitvorming aan de orde komen.

Private kwaliteitsborging in de bouw: De introductie van private kwaliteitsborging betekent - kort samengevat - dat marktpartijen / adviesbureaus de technische Bouwbesluittoets gaan uitvoeren. De minister voor Wonen en Rijksdienst werkt momenteel aan de introductie hiervan. Op zich is dit een goede ontwikkeling waarbij de verantwoordelijkheid bij de aanvrager of eigenaar wordt gelegd, maar wij vragen met klem aandacht voor het waarborgen van de betrokkenheid van de brandweer bij - in ieder geval - *risicovolle situaties*. Immers, hoe kan het bestuur van een veiligheidsregio haar wettelijke verantwoordelijkheid voor de brandweezorg nemen én de veiligheid van het brandweerpersoneel waarborgen (wettelijke taken o.g.v. de Wet Veiligheidsregio's) als er geen zicht is op de totale brandveiligheid in een gebouw? En ligt het voor de hand dat een marktpartij zich uitsprekt over de (on)mogelijkheden voor optreden door de brandweer bij brand in een gebouw? Brandweer Nederland heeft september jl. de minister voor Wonen en Rijksdienst geïnformeerd welke situaties de brandweer als 'risicovol' aanduidt. Wij zijn van mening dat betrokkenheid van de brandweer in deze specifieke situaties een wettelijke verankering behoeft.

Borging samenhang

De brandweer heeft op grond van de Wet veiligheidsregio's de taak om brand te voorkomen, te beperken en te bestrijden. Daarbij kijkt de brandweer niet alleen naar het gebouw, maar ook naar het gebruik ervan en de risico's van eventuele gevaarlijke stoffen in de omgeving. Ook heeft de brandweer een taak bij het houden van toezicht op (de naleving van) brandveiligheidsvoorschriften. Onderdelen van het nieuwe stelsel omtrent het omgevingsrecht grijpen hier rechtstreeks op in. Daarom vragen wij uw nadrukkelijke aandacht voor het structureel wettelijk borgen van samenhang tussen brandweeradvisering en brandweeroptreden.

Preventie niet compenseren met repressie

De Raad van Brandweercommandanten constateert een tendens om vermindering van brandveiligheid ten gevolge van deregulering te compenseren met repressief brandweeroptreden. Deze ontwikkeling staat haaks op de eigen verantwoordelijkheid voor brandveiligheid, die burgers, bedrijven en instellingen zelf hebben. Bij een te laag niveau van brandveiligheidsvoorzieningen is het niet mogelijk dit veiligheidshiaat op te lossen met - het sluitstuk - repressie. Bovendien zal het mogelijk een steeds defensiever optreden van de brandweer in de hand werken.

Opkomsttijden

Opkomsttijden zijn voor de brede brandweezorg belangrijk. Niet alleen voor de brandbestrijding is een snelle aanwezigheid van de brandweer noodzakelijk, maar ook bij andere incidenten zoals hulpverlening. Een fijnmazig netwerk van brandweerposten zorgt er bovendien voor dat de brandweer ook daadwerkelijk het maatschappelijk vangnet kan zijn waar de burger iedere dag op vertrouwt. Daarom is de Raad van Brandweercommandanten van mening dat afwijken van de tijdnormen uit het Besluit Veiligheidsregio's enkel zeer zorgvuldig gemotiveerd kan plaatsvinden. Daarnaast moeten de opkomsttijden in de goede context geplaatst worden. Een situatie waarbij een brand zich soms tientallen minuten kan ontwikkelen alvorens deze gemeld wordt, kan namelijk niet meer worden gecompenseerd met strakke opkomsttijden. Daarom is het belangrijk dat brandweezorg integraal wordt benaderd: de burger speelt zelf een nadrukkelijke rol op het gebied van voorkomen van brand, maar indien er toch brand uitbreekt moet er een goede repressieve organisatie nabij zijn. Oftewel: wij zetten in op preventie EN repressie.

NATIONALE BRANDWEER, EEN OPLOSSING VOOR VELE PROBLEMEN?!

De Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV) dankt u hartelijk voor de uitnodiging om hier te mogen spreken. 7 Jaar geleden zaten wij hier ook in zo'n sessie maar toen ging het over de regionalisatie. In 2003 waren er ca. 430 gemeentelijke brandweren; nu zijn er 25 regionale brandweren. Welke problemen zijn door de regionalisatie opgelost en welke zijn er bijgekomen? Alvorens iets te kunnen zeggen over verdere organisatorische opschaling dient eerst deze vraag beantwoord te zijn.

Er zijn momenteel een drietal zeer schrijnende problemen in het werkveld waarvan twee ook nog eens in strijd met de wet:

- a) Het generiek oprekken van opkomsttijden;
- b) Een ware 'golf' aan experimenten met voertuigbezettingen en
- c) Een leegloop aan Brandweer Vrijwilligers.

En dat tegen een explosieve stijging van kosten voor de Brandweer en Rampenbestrijding die in 13 jaar meer dan verdubbeld is.

Generiek oprekken opkomsttijden

Het Besluit Veiligheidsregio's, ooit door de Tweede Kamer bedoeld om samen met de Regering meer grip op opkomsttijden te krijgen, werkt het tegenovergestelde uit. Op een of andere onverklaarbare wijze zijn er veel veiligheidsregio's die hun eigen uitleg geven aan de wettelijke normen. Zo kennen we nu de Friese norm, de Drentse norm, de norm van Limburg-Noord, enz. enz. Het gevolg is dat er door het hanteren van deze normen - die in strijd zijn met de wettelijke normtijden - kazernes ten onrechte gesloten worden (o.a. Diever, Swalmen en Lage Mierden). Volgens onze informatie liggen er nog tal van plannen gereed om er nog zo'n 100 te sluiten. En dan te bedenken dat er volgens de CBS de laatste 5 jaar al 25 kazernes gesloten zijn.

'Golf' aan experimenten met voertuigbezettingen

In datzelfde Besluit Veiligheidsregio's is sprake van standaard voertuigbezettingen voor de eerst aankomende brandweervoertuigen. Afwijken hiervan mag mits voor de burger de kwaliteit van de brandweezorg niet afneemt. Er dienen dus compenserende maatregelen getroffen te worden en aanvullende maatregelen voor de eigen veiligheid van de brandweerlieden zelf. Wij zien op veel plaatsen dat bezettingen worden verlaagd zonder dat aan deze twee voorwaarden (tegelijkertijd) wordt voldaan.

In hetzelfde Besluit Veiligheidsregio's is de aankomsttijd van het 2de (en volgende tot het 4de) brandweervoertuig niet meer vastgelegd. Dat was voor 2010 wel zo in onze brancherichtlijn die landelijk gehanteerd werd. Het gevolg is dat er zeer grote risico's kunnen ontstaan voor burgers en brandweerlieden (verwacht effect: meer slachtoffers) omdat er in de eerste fase veel te weinig slagkracht aanwezig is voor eventuele reddingen, het effectief beperken en bestrijden van brand en andere gevaren. Op sommige plekken in ons land is dat al zo en branden panden tot de grond toe af. Wij vragen ons af of er geen oorzakelijke relatie (causaal verband) is met het stijgende brandschadebeeld dat volgens het Nederlands Instituut Van Register Experts, NIVRE nu alle records dreigt te verbreken¹.

Dit wringt ook nog eens omdat er een nationaal onderzoek² loopt bij het WODC van het ministerie van Veiligheid en Justitie naar een bestuurlijk afwegingskader voor afwijkingen. Het lijkt erop alsof velen gewoon

¹ Persbericht 28 oktober 2013 Nederlands Instituut Van Register Experts, NIVRE.

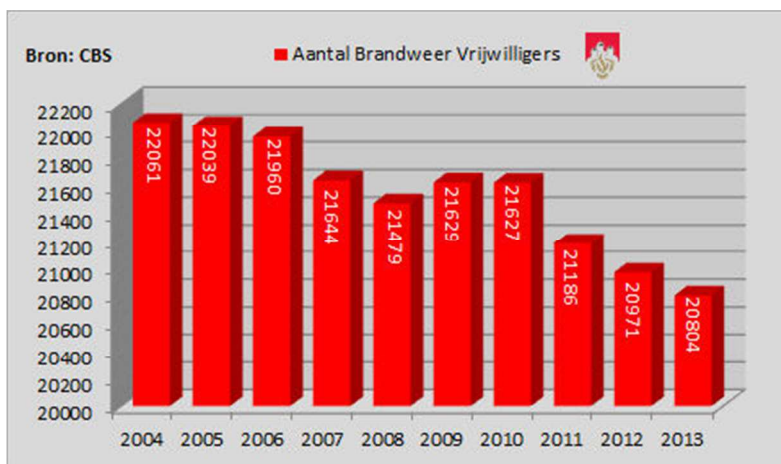
² Kamerstuk 29 517-66 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29517-66.html>

hun gang gaan; men is alleen verantwoording schuldig aan het eigen bestuur van eigen veiligheidsregio. Een vakinhoudelijke en veiligheidskundige visie ontbreekt in de meeste gevallen. Wij gaan ervan uit dat de druk om te bezuinigen de hoofdreden is voor deze ontwikkelingen en de achterliggende waarheid van handelen.

Leegloop Brandweer Vrijwilligers?

Al sinds de regionalisering daadwerkelijk op gang kwam in het begin van 2000 is er een dalende trend die met kracht lijkt door te zetten; ondanks alle bezweringen dat het wel meevalt en het wel goed komt. Daarbij komt bijvoorbeeld dat de veiligheidsregio Noord-Holland-Noord voornemens is om ook nog eens ca. 120 vrijwilligers naar huis te sturen.

Wij bestrijden hier dan ook ten stelligste de uitspraak die de Commissie Hoekstra in haar rapport op bladzijde 12 doet dat “Van een (gevreesde) zichtbare teruggang in het aantal brandweervrijwilligers is geen sprake”. Je vraagt je af waar zo’n bewering nu weer vandaan komt³ terwijl de gegevens voor het oprapen liggen bij het CBS⁴: in nog geen 10 jaar zijn 1257 meer vrijwilligers vertrokken dan ingestroomd. Dit cijfer zal nog veel hoger gaan uitvallen door het gedwongen inkrimpen van korpsen en de voorgenomen sluitingen van brandweerposten. De motivatie om vrijwilliger bij de brandweer worden zal hierdoor sterk afnemen, zo is onze verwachting.

Natuurlijk doet iedereen zijn of haar best om die trend te keren. Recent is de eerste landelijke ‘Visie Vrijwilligheid 2020’ aan de minister aangeboden. U hebt daar op 24 oktober jl. bericht van ontvangen. Desalniettemin is het de vraag of de effectivering van deze visie niet met nog meer kracht moet worden ingezet dan men tot nu toe van plan is. Men is gestart met de uitvoering echter hier zou tenminste een Meerjaren Rijks Uitvoeringsprogramma voor moeten worden opgestart. Een en ander naar analogie van bijvoorbeeld de Rijksprogramma’s tegen agressie.

Duidelijk is dat een van de belangrijkste sleutels om deze leegloop te stoppen en te voorkomen ligt in een zelfstandige brandweerpost waar men lokaal binnen kaders ‘de eigen broek’ ophoudt. Alhoewel dit is onderkend, dient er naar onze opvatting veel meer drijvende kracht te komen om de lokale brandweerposten weer terug te brengen in de lokale samenlevingen (ook om de sociale cohesie te versterken en daar een leidende rol in te kunnen spelen). Daarbij hoort de lokale postcommandant waar die

³ Een groot deel van de ervaringen met het functioneren van de Wvr in de praktijk blijkt te zijn verzameld door middel van een enquêteonderzoek onder verschillende functionarissen. Dat een dergelijk belangrijk aspect over het hoofd is gezien verbaast ons zeer.

⁴ <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=71482NED&D1=9&D2=0&D3=a&HD=131030-1737&HDR=T&STB=G1,G2>

hoort; niet in een kantoor op afstand maar in de kazerne als lokaal aanspreekpunt voor fysieke veiligheid en bijvoorbeeld 'Brandveilig Leven'.

Wat ook niet goed is, is dat de lokale brandweerposten door de regionalisering de binding met de gemeenteraden zijn kwijtgeraakt. Lokale politici en colleges van burgemeester en wethouders moeten voeling blijven houden met deze gepassioneerde burgers uit hun gemeente die een belangrijke rol spelen in de versterking van lokale samenhang. Wij houden hier opnieuw een pleidooi om die verbinding te herstellen via bijvoorbeeld een gemeentelijke brandweerburcheraad.

Kern van de problemen

Naar de opvatting van de VBV ligt het kernprobleem in essentie bij het gebrek aan landelijke coördinatie, afstemming en aansturing door het Veiligheidsberaad en de Raad Brandweercommandanten. Er is kennelijk geen doorzettingsmacht te organiseren op het niveau van 25. Dat was het al niet met 430 en ook met 25 lukt dit niet. Dit ligt naar onze opvatting niet zozeer in de mensen maar veel meer in de intrinsiek ontbrekende doorzettingskracht in de 25 verlengde lokale besturen. Het verlengde lokaal bestuur is dan ook niet het construct waarin wij de door ons gesignaleerde problemen zien opgelost.

Euro's..... van 0.5 (in 2000) naar 1.2 miljard (in 2011)

Dit klemt temeer daar ondanks minder brandweerposten en minder vrijwilligers de kosten voor de Brandweer en Rampenbestrijding in het afgelopen decennium meer dan verdubbeld zijn. Ook al betrekken wij de prijs- en inflatie-index daarbij, dan is hier sprake van een schrikbarende stijging van kosten. De VBV kan deze stijging niet toewijzen aan de primaire brandweezorg aan de burger. Er is wat de VBV betreft ook geen sprake van de beloofde gouden efficiencywinst die regionale opschaling met zich mee zou brengen. Ook niet van enige vergrote kosteneffectiviteit, integendeel; wij zien vollere kantoren en legere kazernes.

De VBV weet niet of verdere opschaling van de organisatie naar een Nationale Brandweer de weg is. Als dat de weg is dan dient er z.s.m. een Nationaal Commandant Vrijwillige Brandweer Nederland te worden aangesteld. Een en ander naar analogie van de Natres bij Defensie.

Voorstellen

De VBV heeft daarnaast binnen het huidige wetsgevingsconstruct de volgende oplossingen.

1. Nationaal Dekkingsplan: veel goedkoper, veel kosteneffectiever, veel consistenter en eerlijker naar burgers: een nationale maat der dingen en één (1) berekeningsmethode. Een en ander naar analogie van de spreiding van ambulances waarvan het nationaal systeembeheer is ondergebracht bij het RIVM.
2. Nationaal bezettingsplan Brandweervoertuigen: één (1) nationaal bezettingsplan voor voertuigbezettingen. Een en ander naar analogie van punt 1.
3. Doorzettingsmacht: Start een Meerjaren Uitvoeringsprogramma 'Behoud Nederlandse Vrijwillige Brandweer'. Geef dit programma voldoende doorzettingskracht en zeggingsmacht om binnen 2 jaar het tij gekeerd te hebben en samen met de Nationale Jeugdbrandweer de toekomstige instroom te vergroten en garanderen voor de toekomst.

Leusden, 6 november 2013.

Marcel Dokter, beoogd voorzitter VBV

Gespreksnotitie van de heer H. Jager, burgemeester van de gemeente Westerveld ten behoeve van het rondetafelgesprek op 6 november 2013.

Brandweer over morgen

In 'Brandweer over morgen' is de basis gelegd voor vernieuwing van de brandweezorg. Een nieuwe visie op brandveiligheid maar ook een nieuwe visie op de inrichting van de brandweerorganisatie is door de veranderende omgeving noodzakelijk geworden.

De brandweer opereert in een omgeving die continu verandert. De omgeving van de brandweer van vandaag is niet te vergelijken met die van vijftig jaar geleden. Diverse ontwikkelingen die o.a. te maken hebben met het toenemend gebruik van kunststoffen, maar ook de politieke keuze om brandwerende voorzieningen niet verplicht te stellen, hebben grote invloed op de daadwerkelijke repressieve mogelijkheden van tegenwoordig. Maatschappelijke eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van optreden van de overheid in geval van rampen en crises nemen toe. Daarbij nemen de kosten in de brandweezorg ook toe. De overheid moet overal op voorbereid zijn. De brandweer zit al jaren tegen de grenzen van de repressieve mogelijkheden aan. Doordat de brandweer niet meer kan voldoen aan de publieke verwachtingen dat zij te allen tijde en in alle situaties als redder in de nood optreedt, wordt de noodzaak om te werken aan een brandveilige samenleving met een focus op preventie vergroot. Preventieve maatregelen moeten genomen worden zodat er een balans is met repressie.

De rol van de brandweer zal meer en meer komen te liggen in de periode voor een incident. Vanuit zowel de (rijks)overheid als de veiligheidsregio's zal met name de verhoging van de bewustwording en de zelfredzaamheid bij burgers en bedrijven gestimuleerd moeten worden. Dit vraagt steeds meer om zowel vakinhoudelijke als organisatorische aanpassingen. Tekenend hierbij is dat de minister van VenJ verantwoordelijk is voor brandveiligheid, echter, veiligheid in het omgevingsrecht behoort tot de portefeuille van de minister van Infrastructuur en Milieu. En brandveiligheid in de gebouwde omgeving valt onder de minister voor Wonen en Rijksdienst. De problematiek vraagt een integrale benadering. En uiteindelijk heeft noch de brandweer, noch de overheid, maar de burger zelf voor een belangrijk deel de sleutel tot het voorkomen van branden en het vergroten van de overlevingskans bij branden in handen.

Plattelandproblematiek

De gemeente Westerveld is een plattelandsgemeente met een oppervlakte van 28.300 hectare en ruim 19.000 inwoners. Kortom een zeer groot grondgebied, met een laag aantal inwoners. Bovendien kenmerkt onze gemeente zich door een tweetal nationale parken en bijna een miljoen toeristische overnachtingen per jaar. Dit brengt een bepaald risicoprofiel met zich mee, dat met de beperkte middelen die wij hebben nauwelijks te dragen is. Er zijn vier dorpskernen die elk beschikken een brandweerpost. Sinds de jaren 70 is het leven op het platteland ingrijpend veranderd. De vergroting van de mobiliteit (komst van de auto, verbetering telefonie en komst internet) maakt dat men minder afhankelijk is geworden van lokale voorzieningen. Was men vroeger volledig afhankelijk van de voorzieningen in de buurt, nu kan men vrij gemakkelijk naar de voorziening toe rijden. De aanwezigheid van voorzieningen in het dorp of de kern wordt minder van belang, maar de behoefte om in geval van nood voldoende snel bediend te worden lijkt toe te nemen. Dit blijkt ook uit een recent voorbeeld. Onlangs heeft de raad van de gemeente Westerveld besloten om per 1 januari 2014 de brandweerpost in Diever te sluiten. Uit reacties van de bevolking blijkt dat de vraag hoe snel de brandweer ter plaatse kan zijn een belangrijke item is. Er wordt een koppeling gelegd tussen de sluiting van de post en het dekkingsplan. Er wordt vooral gekeken naar opkomstsnelheden en minder naar de kwaliteit van de (brandweer)zorg. Inwoners hebben veelal de neiging om het snel ter plaatse te zijn te verkiezen boven het zelf treffen van effectieve maatregelen (enerzijds begrijpelijk, maar is het realistisch en/of "veilig"?).

Opkomsttijden

In het Besluit op de Veiligheidsregio's zijn de opkomsttijden (variërend van 5 tot maximaal 18 minuten) opgenomen die per type gebruiksfunctie verschillen. Hiervan mag het bestuur gemotiveerd afwijken en de locaties waarvoor dat gebeurt moeten specifiek aangewezen worden.

Elke veiligheidsregio moet over een wettelijk voorgeschreven en bestuurlijk vastgesteld dekkingsplan beschikken, waarin normen voor de opkomsttijd zijn opgenomen. Anderzijds moet het inzicht bieden in

de daadwerkelijk geleverde prestaties van de brandweer waar het de opkomsttijden betreft. Bij de hele discussie over de sluiting van de post Diever wordt door o.a. de vrijwillige brandweerbelangenvereniging getoetst aan de landelijke normen per type gebruiksfunctie. Een dergelijke benadering is in een gemeente als de onze niet uitvoerbaar en betaalbaar. Het is niet voor niets dat in Drenthe een dekkingsplan is vastgesteld met als norm 'zo snel als mogelijk en in 80% van de gevallen binnen 15 minuten'. Voor een plattelandsregio als Drenthe is deze norm het meest realistische (op dit moment wordt overigens wel gewerkt aan het actualiseren en motiveren van het dekkingsplan). De brandweer moet echter niet, zoals het momenteel het geval is, vooral worden afgerekend op het halen van de wettelijk vastgestelde opkomsttijden. Van belang is dat per regio maatwerk mogelijk moet zijn. Er zijn immers verschillen tussen landelijk of stedelijk gebied, nieuwbouw of bestaande bouw, etc. Daarbij is een integrale aanpak van de brandweezorg een belangrijk item. Hierbij valt te denken aan pro actie en preventie, zelfredzaamheid en bewustwording bij burgers en bedrijven en bovenregionale samenwerking.

Gespreksnotitie Rondetafelgesprek Tweede Kamer

*Raad van Directeuren Publieke Gezondheid, GGD/GHOR Nederland, Joost Bernsen.
6 november 2013*

GGD/GHOR Nederland heeft het advies van de Commissie Hoekstra en het evaluatierapport van de Wet veiligheidsregio's met veel interesse gelezen. Vanuit het perspectief van de grootschalige geneeskundige hulpverlening hebben wij ervaren dat de introductie van de Wet veiligheidsregio's heeft gezorgd voor een sterke verbetering van de crisisbeheersing en de samenwerking met vooral politie, brandweer en de gemeentelijke bevolkingszorg. Hoewel we het zeer eens zijn met de rapporteurs dat het te vroeg is om de effectiviteit van de nieuwe wet te beoordelen, doet het ons goed te lezen dat ook de rapporteurs van mening zijn dat er veel verbetering is geboekt in de crisisbeheersing. We gaan in het gesprek graag in op drie aspecten van het advies die naar onze mening vragen om extra aandacht.

Versterking democratische legitimatie en regio-indeling

De commissie heeft geadviseerd om de democratische legitimatie van de veiligheidsregio te vergroten. De instrumenten waarmee de gemeenteraad kan sturen zouden versterkt moeten worden en de gemeenten moeten de ruimte houden om de veiligheidsregio regionaal in te vullen zoals dat past bij hun voorkeuren. Door de vorming van de Nationale Politie en de Landelijke Meldkamer Organisatie is de vraag op tafel gekomen of de veiligheidsregio's ook niet zouden moeten opschalen naar 10 regio's. De commissie adviseert de regio-indeling voorlopig intact te houden, tenzij regio's zelf willen opschalen.

Het regionale bestuur in Nederland heeft slechts beperkt invloed op de organisatie van de geneeskundige hulpverlening. De geneeskundige hulpverlening is voor een groot deel privaat georganiseerd en valt buiten de aansturing van het regionale bestuur. Denk daarbij met name aan ziekenhuizen, huisartsen en ambulancezorg. Het veiligheidsbestuur heeft zeggenschap over de coördinatie van de geneeskundige hulpverlening in buitengewone omstandigheden (GHOR), maar die geneeskundige hulpverlening wordt ook dan geboden door zorgverleners die in de dagelijkse situatie niet gebonden zijn aan de veiligheidsregio.

De zorgverlening is op verschillende schalen georganiseerd die vaak niet overeenkomen met de schaal van de veiligheidsregio's. De afgelopen jaren is er echter wel aan gewerkt om de ambulancevoorziening en de GGD op dezelfde schaal te organiseren als de veiligheidsregio. De organisatie van de geneeskundige hulpverlening verandert niet automatisch mee met een aanpassing van de veiligheidsregio's. Als er toch aan gedacht wordt om de schaal van de veiligheidsregio aan te passen, moeten de consequenties voor de ambulancezorg en de GGD daarin goed gewogen worden. Wij benadrukken voor dit onderwerp het belang van afstemming met het ministerie van VWS en de VNG.

Verbetering multidisciplinaire samenwerking

De commissie constateert met de opstellers van de evaluatie Wet veiligheidsregio's dat de multidisciplinaire samenwerking de afgelopen jaren is verbeterd, met name in crisissituaties. Niettemin adviseert de commissie om de multidisciplinaire samenwerking verder te versterken en raadt daarvoor aan om de rol van de directeur veiligheidsregio te formaliseren.

GGD/GHOR Nederland herkent het beeld van de evaluatiecommissie dat de multidisciplinaire samenwerking met de komst van de Wet veiligheidsregio's is versterkt. Dat is ons inziens een grote prestatie omdat het om zeer verschillende organisaties gaat met een eigen cultuur, eigen werkwijzen en heel verschillend opgeleide professionals. De zorgsector in Nederland is ingericht voor het leveren van de dagelijkse zorg. Dat is ook logisch; rampen en crises gebeuren (gelukkig) zelden en het is in de eerste plaats de kunst om de dagelijkse zorg op een kwalitatief hoogwaardige en efficiënte manier te organiseren. Bij rampen en crises bouwen we voort op die dagelijkse organisatie van de zorgsector

om slachtoffers snel en goed te kunnen helpen. We organiseren extra maatregelen en coördinatie om ervoor te zorgen dat de dagelijkse zorgverleners ook in crisissituaties hun werk optimaal kunnen doen.

GGD/GHOR Nederland ziet ook dat de multidisciplinaire samenwerking op een aantal aspecten verder versterkt moet worden. Het is van belang dat de partners van de veiligheidsregio daar gezamenlijk verantwoordelijkheid voor nemen en die multidisciplinaire samenwerking vormgeven. We moeten ervoor waken dat de multidisciplinaire crisisbeheersing een autonome bedrijfstak of vijfde kolom wordt die naast de andere partners opereert en als een afzonderlijke taak en verantwoordelijkheid wordt gezien.

Vergroting uniformiteit tussen veiligheidsregio's

De commissie adviseert om de uniformiteit tussen veiligheidsregio's te vergroten, maar om daarbij wel te waken voor een te strikte toepassing van protocollen, zoals de GRIP-regeling.

GGD/GHOR Nederland steunt dit advies van de commissie van harte. Het gaat ons daarbij niet alleen om de crises die niet goed in de GRIP-regeling passen, zoals zedenzaken en infectieziekten, maar ook om de bijzondere kenmerken van elke ramp en crisis. Een uniforme aanpak en voorbereiding klinkt krachtig, maar is zwak als die te rigide wordt toegepast. Rampen en crises zijn niet uniform en vragen altijd om maatwerk. Een uniforme basis is daarvoor van grote waarde, maar daarbovenop moeten met name het improvisatievermogen, de veerkracht, de communicatie en de flexibiliteit worden versterkt.

Brandveiligheid en vlamvertragers

Bijdrage ten behoeve van een rondetafelgesprek in de Tweede Kamer over Nationale veiligheid, crisisbeheersing en brandweezorg op 6 november 2013

Door Willem Hofland, ICL-IP Europe B.V. en European Flame Retardants Association (EFRA)

Brand vormt tegenwoordig een belangrijke oorzaak van sterfgevallen en verwondingen in huis. In het bijzonder voor kwetsbare groepen, zoals kinderen, ouderen en mensen met een handicap. In de Europese Unie sterven gemiddeld meer dan 5.000 mensen per jaar bij een brand, waarvan 80% in hun woning. Daarnaast worden de economische kosten van brand geschat op bijna 1% van het BBP van de Europese Unie. Ook nemen de intensiteit en het risico van brand in woningen toe. De lichtontvlambaarheid van gestoffeerde meubelen blijft in het bijzonder een van de grootste brandrisico's in huis. Consumenten blijven blootgesteld aan dit gevaar door het ontbreken van een uniform hoog niveau aan bescherming.

Er bestaan verschillende mogelijkheden om de risico's van brand te beperken, zoals sprinkler systemen, rook- en koolmonoxide melders en vlamvertragers. Vlamvertragers zijn uiterst effectieve stoffen die de ontbranding van ontvlambare materialen kunnen voorkomen, remmen of vertragen, waardoor men over meer tijd beschikt om te vluchten of in te grijpen. Ze worden bijvoorbeeld toegepast in verschillende typen kunststof, schuim, hout enz., die worden gebruikt in elektrische en elektronische apparatuur, in de bouw en gebouwen, transportmiddelen, en in gestoffeerd meubilair en textiel. Vlamvertragers zijn een integraal onderdeel van de toolbox voor brandveiligheid. Desondanks bestaan er nog altijd veel fabels over het gebruik van vlamvertragers.

De term 'vlamvertrager' beschrijft slechts de functie van een stof en niet de chemische aard die de eigenschappen van de stof bepaalt. In het midden van de jaren 80 ontstond er een debat over de gezondheids- en milieugevolgen van een aantal vlamvertragende chemische stoffen, en dit debat is nog altijd gaande. De afgelopen 35 jaar zijn er beperkingen opgelegd aan slechts een gering aantal van de meer dan 140 verschillende stoffen met vlamvertragende eigenschappen. De discussie over deze kleine groep van inmiddels uitgefaseerde stoffen lijkt echter de totale discussie over brandveiligheid te bepalen.

Risicoanalyse van chemische stoffen in Europese Unie met REACH

Alle chemische stoffen die in Europa worden gebruikt in hoeveelheden van meer dan 100 mton per jaar, moeten vanaf mei 2013 geregistreerd zijn onder REACH, de Europese regelgeving voor chemische stoffen die wereldwijd het meest geavanceerde en strikte controlesysteem voor chemicaliën is. Nadat een stof is geëvalueerd, kan men er dus van uitgaan dat alle mogelijke risico's voor milieu en gezondheid zorgvuldig zijn beoordeeld door wetenschappers en regelgevers en dat daarmee toestemming wordt gegeven om een stof in te zetten voor toepasselijk gebruik.

De term 'chemicaliën' is vaak misbruikt en heeft zelfs soms geleid tot een soort '(chemische) fobie'. Dit zien we vaak bij mediahypes, die regelmatig voorbijgaan aan de grote voordelen (of deze zelfs

ontkennen) die chemische stoffen bieden voor ons moderne dagelijkse leven. Aangezien alle materie uiteindelijk uit chemische moleculen bestaat, ieder met karakteristieke eigenschappen, moeten deze stoffen worden aangeduid op basis van hun samenstelling, en moet niet worden geconcludeerd dat ze 'giftig' of 'schadelijk' zijn, of als zodanig worden beschreven, zonder dat hiervoor robuust wetenschappelijk erkend en gegrond bewijs bestaat.

Meer brandveiligheid gaat niet vanzelf

In de Europese Unie is een veel striktere wetgeving over de brandveiligheid van artikelen in de huiselijke en openbare omgeving nodig om het aantal branden en slachtoffers radicaal te verminderen, zoals het geval was in het Verenigd Koninkrijk sinds de aanneming van de regelgeving over de (brand)veiligheid van meubels en meubilering (Furniture and Furnishings (Fire) Safety Regulations) in 1988. Vergaande veranderingen zijn nodig om het gebruik van de toolbox voor brandveiligheid, met al zijn onderdelen, te stimuleren en bekrachtigen. Daarnaast is het van belang op te merken dat de aanwezigheid van een vlamvertragende stof in een product een brand niet giftiger maakt, maar wel de vlammen remt en de verbrandingssnelheid vermindert, waardoor de uitstoot van potentieel schadelijke, giftige dampen afneemt. Vlamvertragers zorgen, samen met andere onderdelen van de toolbox, voor het sparen van levens en eigendommen. Rook- en koolmonoxidemelding spelen hierin een cruciale rol, maar verlagen niet het aantal branden en dat doen vlamvertragers wel.

De vlamvertragende stof TCPP is veilig voor mens en milieu

Een stof die al vele jaren als vlamvertrager gebruikt wordt voor schuim in meubels is TCPP. Deze stof heeft in 2008 een grondige meerjarige EU risicoanalyse ondergaan met een herbevestiging in 2011 na een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie (DG Gezondheid en Consumenten - SANCO). TCPP is biologisch afbreekbaar, niet schadelijk voor het milieu, en heeft een zeer laag potentieel van bioaccumulatie.

Vlamvertragers zijn niet bedoeld als brandblussers, maar remmen de ontbranding, waardoor er meer essentiële tijd is voor het vluchten of ingrijpen bij brand en er dus levens worden gered. Het is een fabel dat vlamvertragers onveilig zijn: de werkelijkheid is dat het moderne dagelijkse leven, met de grote vraag naar geavanceerde consumentenproducten, een reëel en groot risico voor levens en eigendommen zou inhouden als geen gebruik wordt gemaakt van vlamvertragers.

Hieronder volgen enkele fabels en feiten over vlamvertragende stoffen.

Fabel: Gebruik van vlamvertragers is niet toegestaan.

Feit: Het overgrote deel van de in totaal meer dan 140 verschillende stoffen met vlamvertragende eigenschappen zijn toegestaan voor gebruik in de EU en wereldwijd en worden als zodanig toegepast.

Fabel: Vlamvertragers behoren tot een en dezelfde klasse chemicaliën.

Feit: Vlamvertragers behoren tot verscheidene, zeer uiteenlopende klassen chemicaliën.

Fabel: Volgens mediaverslagen worden vlamvertragers beschouwd als schadelijk voor gezondheid en milieu.

Feit: Slechts bij enkele van de eerdere generatie vlamvertragers is een aantal onwenselijke eigenschappen vastgesteld, en deze stoffen zijn sindsdien onderhevig aan gebruiksbepalingen. Dit geldt voor veel chemische stoffen in allerlei domeinen, waar nieuwe technologie heeft geleid tot een beter inzicht in de stoffen.

Fabel: Vlamvertragers werken niet.

Feit: De effectieve werking van vlamvertragers is in veel verschillende toepassingen aangetoond. Vlamvertragers zijn bedoeld als brandremmers, niet als brandblussers. Vlamvertragers, samen met andere onderdelen van de toolbox voor brandveiligheid, zijn essentieel om de ernstige gevolgen van brand te voorkomen.

Fabel: Kunststoffen met vlamvertragers kunnen niet worden gerecycled.

Feit: Kunststoffen met vlamvertragers kunnen worden gescheiden en gerecycled. Er zijn verschillende geslaagde projecten in uitvoering voor een efficiëntere recycling van vlamvertragende kunststoffen op de lange termijn.

Fabel: Vlamvertragers geven gifstoffen af bij brand.

Feit: Bij elke brand komen gifstoffen vrij.

Fabel: Alle vlamvertragers worden als onveilig beschouwd.

Feit: Vlamvertragers redden levens, omdat ze mogelijke slachtoffers de essentiële tijd geven om te vluchten en nooddiensten meer tijd geven om in te grijpen. In de loop van de tijd zijn ongewenste bijwerkingen geconstateerd bij bepaalde chemische stoffen, maar deze stoffen zijn altijd waardevol gebleken in gevallen waar levens anders in gevaar zouden zijn gekomen of verloren gegaan.

Gespreksnotitie ten behoeve van het Rondetafelgesprek met de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie d.d. 6 november 2013

Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) René Hagen (Lector Brandpreventie)

Vanuit mijn expertise als lector Brandpreventie wil ik in het kader van de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's graag uw aandacht vestigen op een drietal aspecten. Deze zijn:

- De eisen die op basis van de Wet veiligheidsregio's gesteld zijn aan de basisbrandweezorg.
- De wettelijke verankering van de invloed en inbreng van de veiligheidsregio's (brandweer) op de brandpreventie.
- De bundeling van kennis en expertise.

Eisen aan de basisbrandweezorg

Op basis van de Wet veiligheidsregio's worden alleen prestatie-eisen gesteld aan de basisbrandweezorg wat betreft de sterkte en opkomsttijd van de 1^e uitrukeenheid. Daarmee wordt geen recht gedaan aan de prestaties die de brandweer in zijn geheel moet leveren om de ambities in de wet, "*het voorkomen, beperken en bestrijden van brand*" te realiseren en om de effecten van de inspanningen van de brandweer te meten.

Enerzijds omdat de sterkte en opkomsttijd in de gehele 'gebeurtenissenboom' tussen het ontstaan en het blussen van brand maar een beperkte factor is, anderzijds omdat brandbestrijding op zich weer een beperkte factor is in de gehele keten van het voorkomen van brand (proactie en preventie) tot en met het bestrijden van brand (preparatie en repressie)¹. Zo is de tijd tussen het ontstaan van brand en de ontdekkingstijd een belangrijke factor in de gebeurtenissenboom ter voorkoming van slachtoffers bij brand. Deze kan variëren van enkele seconden tot tientallen minuten. Daarmee is de ontdekkingstijd van meer invloed op het uiteindelijke resultaat van de brandweerinzet dan de opkomsttijd. Datzelfde geldt voor de snelheid van brandontwikkeling. Die kan ook variëren van enkele seconden tot vele minuten. Een voorbeeld daarvan is de brandbaarheid van meubilair (met name bankstellen) en matrassen. Daaraan worden geen wettelijke eisen gesteld, hoewel deze in negatieve zin meer bijdraagt aan het aantal slachtoffers bij brand dan een snelle(re) opkomsttijd.

Gepleit wordt voor een meer samenhangend stelsel van op effecten gericht meetinstrumentarium dat bestuurders en wetgever zicht geeft op de (maatschappelijke) effecten van de brandveiligheid, dus zowel in preventieve zin als in repressieve zin. Wat betreft de opkomsttijden zou de wetgever kunnen volstaan met het vastleggen van maatschappelijke opkomsttijden. Dus vanuit een maatschappelijk verwachtingspatroon over de opkomsttijd van de brandweer en

¹ Dit nog los van het feit dat de tijdsnormen zoals die nu in het Besluit veiligheidsregio's zijn opgenomen, iedere vorm van onderbouwing missen.

niet zoals nu het geval is vanuit een veronderstelde kwaliteit van de brandweertzorg².

Verankering invloed en inbreng van de brandweer op brandpreventie

Zoals gezegd is in de Wet veiligheidsregio's het voorkomen, beperken en bestrijden van brand aan de veiligheidsregio (brandweer) opgedragen. Maar het voorkomen van brand, of in brandpreventieve zin het beperken van brand is op een enkele uitzondering na, niet structureel verankerd in wetgeving. Daarmee is de samenhang tussen preventie en repressie, die door de rijksoverheid sinds de jaren negentig steeds bepleit is³ niet geborgd. Dat lijkt zich nu ook te wreken met de ontwikkelingen rondom de uitvoeringsdiensten, het omgevingsrecht en de private kwaliteitsborging.

De inspanningen tussen het voorkomen van branden en het bestrijden van branden lijken meer uit elkaar gehaald te worden en de brandweer lijkt teruggebracht te worden tot uitsluitend de repressieve brandbestrijdingsorganisatie die het ooit was. En dat juist in een tijd dat brandpreventie steeds meer maatwerk wordt⁴, evenals de repressieve brandbestrijding⁵. Juist daardoor is het aanbrengen van samenhang tussen preventieve maatregelen en voorzieningen en de wijze van brandbestrijding onontbeerlijk.

De Commissie Hoekstra gaat er gedeeltelijk op in. *"Veranker adviestaak brandweer. Het verdient aanbeveling wettelijk vast te leggen dat de veiligheidsregio's hun expertise op het gebied van fysieke en industriële veiligheid beschikbaar stellen, in de vorm van een adviesplicht in de procedure bij vergunningverlening aan risicovolle bedrijven, inrichtingen en objecten."* Maar de vraag is of 'risicovol' niet te beperkt wordt gedefinieerd. De recente brand in Leeuwarden, maar ook de grote branden met dodelijke afloop van de laatste jaren in Oegstgeest (GGZ-instelling), De Punt (botenloods), Schiphol-Oost (detentiecentrum) en Volendam (café) vonden niet plaats in objecten die per definitie als risicovol gezien zijn. Een sterke(re) verankering van de rol van de brandweer bij de brandpreventie is dus noodzakelijk.

Bundeling van kennis

Volgens de commissie is het lerend vermogen van de veiligheidsregio's niet groot. Zonder een uitspraak te willen doen over de stelligheid van deze constatering, is kennisoverdracht, in de vorm van kennisontwikkeling, kennisborging en kennisdeling, bij uitstek het middel om het lerend vermogen te vergroten. Het IFV heeft als kennisinstituut hierin een signalerende en verbindende functie. Het kan door de bundeling van expertise dé spilfunctie vervullen voor de veiligheidsregio's wat betreft kenniscirculatie en lerend vermogen.

² In onder meer Zweden en het Verenigd Koninkrijk wordt ook gewerkt met maatschappelijke opkomsttijden respectievelijk opkomsttijden als intern outputinstrument voor de brandweer.

³ In de vorm van de door de rijksoverheid geïntroduceerde en gehanteerde Veiligheidsketen.

⁴ Zie de ontwikkelingen in de bouwregelgeving.

⁵ Naar aanleiding van de brand in De Punt in 2008 waar drie brandweelieden omkwamen is de brandbestrijding veranderd van standaard naar maatwerk.

Standpunt Frederike den Ottelander, Head of Digital & Social bij MSLGROUP Nederland.

1. Ik, de burger, bepaal of het crisis is, niet u overheid.

Niet GRIP-fasering maar de perceptie van de burger bepaalt of het crisis is. GRIP of geen GRIP maakt voor een burger niet uit: als er een perceptie van angst, onveiligheid of woede is, is het crisis.

De omvang van het crisiscommunicatieteam staat daardoor dus ook los van de GRIP-fase waarin een crisis zich bevindt: GRIP 1 of GRIP 5 maakt voor een burger geen verschil in informatiebehoefte.

2. Maar u, overheid, moet mij natuurlijk wel goed informeren.

Informatie van overheden moet aangeboden worden op platforms waar de burger zich bevindt en informatiebehoefte uit. Een burger wacht niet meer op de persberichten en officiële statements: burgers maken zelf het nieuws. Ze zijn ooggetuige, slachtoffer, ervaringsdeskundige, etc. In de massa van informatie moet de overheid de zin en onzinnigheden scheiden en antwoord geven op de vragen van de burger. De crisiscommunicatie vanuit de overheid moet daarvoor anders georganiseerd worden: niet van binnen naar buiten communiceren (persberichten, persconferenties) maar anticiperen op de vragen, feiten en onwaarheden die de burger leest en hoort (van buiten naar binnen).

Dit kan de overheid ook doen door samenwerkingen aan te gaan met bijvoorbeeld Google. San Francisco geeft hier het goede voorbeeld door via SF72.org een digitaal platform van informatie aan te bieden en onder andere met Google een samenwerking aan te gaan om bijvoorbeeld het getroffen gebied inzichtelijk te maken.

3. Effectieve crisiscommunicatie is geen 'wedstrijdje ver-plassen'.

Rollen en verantwoordelijkheden tijdens een crisis moeten verdeeld zijn. De teamleden van een crisiscommunicatieteam moeten zelf besluiten kunnen nemen binnen hun verantwoordelijkheden en hier ook vertrouwen in krijgen van leidinggevend. Het crisiscommunicatieteam moet vergelijkbaar ingericht worden als bij grote corporates:

A. een zorgvuldig samengestelde groep mensen uit de regionale organisaties (VR, gemeenten, politie, brandweer) die gesolliciteerd hebben voor een rol in het crisisteam (bijv. woordvoerder, crisis coördinator, communicatie verantwoordelijke, social media monitoring etc.), eventueel aangevuld met een externe specialist

B. een groep mensen die elkaar vertrouwt en elkaar vertrouwen geeft om binnen de eigen verantwoordelijkheden te acteren

C. een groep mensen die regelmatig door middel van onaangekondigde simulaties wordt getraind/getest, gewend raakt aan de crisis en onderling vertrouwen opbouwt

D. een groep mensen waarbij elke persoon verantwoordelijkheden heeft zonder verdere controle of akkoord-systeem

E. een goede piketorganisatie. Een team dat bij start van crisis met dezelfde urgentie en snelheid bij elkaar komt als een brandweerman: alarm - uit bed - laptop pakken - taxi bellen - starten met taken.